

การจัดการความรู้ ในโรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2: กรณีศึกษา

Knowledge Management in Huaimekwitthayakom School under the Office of Kalasin Educational Service Area 2: A Case Study

ขวัญจิรา ภูครองตา (Khuanjira Pookrongta)*
เสาวณี ตริพุทธิรัตน์ (Saowanee Treputtharat, Ph.D.)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารายกรณี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของการจัดการความรู้ในโรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ใช้หน่วยในการวิเคราะห์คือ โรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนทั้งสิ้น 73 คน รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสังเกต การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ สรุปเป็นความเรียง และวิเคราะห์เนื้อหาตามกรอบแนวคิดของการวิจัย แล้วนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า

1) ปรากฏการณ์ปัจจุบันของการจัดการความรู้ ด้านการกำหนดเป้าหมายความรู้ มีแนวทางดำเนินการอย่างชัดเจน โดยยึดตามแนวนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และมีตัวชี้วัด จัดทำโครงการไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี มีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน ด้านการสร้างและค้นหาความรู้ ให้ความรู้กับครูโดยส่งครูเข้าร่วมอบรม ประชุมสัมมนา เขียววิทยากรมาให้ความรู้ มีระบบ LAN และ Wireless LAN ในการค้นหาข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ด้านการจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ บุคลากรส่วนใหญ่ จะเก็บข้อมูลต่าง ๆ ในคอมพิวเตอร์ หรือแผ่นซีดี ลงข้อมูลในเว็บไซต์ของโรงเรียน จัดทำเป็นรูปเล่ม และรายงานการปฏิบัติงาน ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ นำความรู้ที่ได้จากการอบรม มาแจ้งในที่ประชุม การประชาสัมพันธ์ จัดทำป้ายนิเทศ สำนวนเอกสารแจก มีการนิเทศติดตาม ประชุมสรุปผลการปฏิบัติงาน จัดทำวารสารโรงเรียน และมีเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านการเข้าถึงความรู้ บุคลากรได้มีการเข้าถึงและนำเอาความรู้ออกมาใช้โดย ดึงเอาข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ต ข้อมูลที่เก็บไว้ในแผ่นซีดี สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ในเว็บไซต์ของโรงเรียน จากเอกสารและสื่อนวัตกรรมจากแฟ้ม ใบความรู้และใบงานที่จัดเตรียมไว้ ด้านการยกระดับความรู้ พัฒนาต่อยอดความรู้ในรายวิชาของตนเอง

คำสำคัญ: การจัดการความรู้ โรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม

Keyword: Knowledge Management, Huaimekwitthayakom School

* นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

การทำวิจัยในชั้นเรียน เขียนรายงานทางวิชาการ แข่งขันทักษะทางวิชาการ พัฒนาเป็นผลงานวิชาการ และจัดทำเป็น Best practice ด้านการนำความรู้ไปใช้ บุคลากรได้นำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ พัฒนาสื่อการสอน นวัตกรรม ออกแบบและพัฒนาแผนการเรียนรู้ และใช้ในชีวิตประจำวัน 2) ปัญหาอุปสรรคของการจัดการความรู้ ด้านการกำหนดเป้าหมายความรู้ ครูไม่ให้ความร่วมมือทุกคน ขาดการวางแผนที่ดี ด้านการสร้างและค้นหาความรู้ แหล่งค้นคว้ามี่จำนวนจำกัด ครูขาดทักษะในการสืบค้นข้อมูล ด้านการจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ครูบางคนไม่ให้ความร่วมมือ ไม่ได้ ข้อมูลจากครูทุกคน ไม่มีระบบการจัดการที่ดี ด้านการเข้าถึงความรู้ จำนวนเครื่องพิมพ์ไม่เพียงพอกับบุคลากร ด้านการยกระดับความรู้ ครูขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร และไม่มีกรณีศึกษาติดตามอย่างต่อเนื่อง ส่วนด้านการนำความรู้ไปใช้ ครูไม่ค่อยเอาความรู้ออกมาใช้ 3) ข้อเสนอแนะของการจัดการความรู้ ควรเพิ่ม แหล่งค้นคว้ามี่ให้หลากหลาย ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนและให้ขวัญกำลังใจ ควรมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคอยให้ คำปรึกษา ควรมีระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดการความรู้ในโรงเรียน ควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ให้กับบุคลากร ควรมีคณะทำงานที่คอยติดตามและประเมินผลรวมทั้งการให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง

Abstract

The purpose of this case study were to study the current phenomena, problems and obstacles of knowledge management of Huaimekwithhayakom School under the Jurisdiction of the Office of Kalasin Educational Service Area 2. Target group for data collecting and analyzing were 73 participants from Huaimekwithhayakom School consisted of administrators, teachers and school committees. Data were collected by using structured interview, observation, document investigation, and open-ended questionnaire. The frequency distribution and percentage were used to summarize in essay before analyzing through conceptual framework of research. Research result was presented by the form of descriptive analysis report.

The research findings:

1) The current phenomena of knowledge management that the determination of knowledge goal was seen clearly for its processing direction based on the policy of the Office of Educational Service Area as well as KPI for evaluation. Projects were determined in annual plan. There also were the cooperated analyzing of current condition and problem in instructional management. For creating and exploring knowledge, teachers had the opportunity to join training and seminar with expert instructors. LAN and Wireless LAN system were provided for searching information via internet. For systematic storage of knowledge, most of staff usually keeps data by using computer or compact disk including posting to school website and printing out to be the book of work report. For sharing knowledge, they distribute what they trained and learned to the meeting as well as published via signboard, made a copy for distribution. After that, the following up and supervision were made through the meeting for summarizing work result. Moreover, school journal and sharing forum could be provided accordingly. For accessibility to knowledge, staff could reach knowledge and information to use via internet, CD, electronic media of school website, document, innovation media, folder and worksheet. For enhancing knowledge, teachers developed and extended knowledge for their courses including conducting classroom research, academic report as well as participated in competition of academic skills. These could be developed to be academic

performance presented as best practice one. For applying knowledge, it was found that staff had applied knowledge to develop themselves and their profession, instructional media, innovation as well as creating and developing learning plan and used in daily life. It also had been found 2) The problem and obstacle for knowledge management that not for all teachers participated in the determination of knowledge goal as well as lacking of good plan. For creating and exploring knowledge, it was found the insufficient resources and teacher had no enough skills to explore data. For systematic storage of knowledge, teachers still had not enough understanding in storing knowledge systematically. For sharing knowledge, some teachers did not cooperate as it could be and the data were partly collected due to lacking of good management system. For accessibility to knowledge, teacher hardly implemented knowledge to use. For enhancing knowledge, teacher did not understand in knowledge management and lacking of supporting form administrators as well as continuous supervision was not found. It also found that teachers rarely applied knowledge to use for any purpose. 3) The commitments of knowledge management: The administrators should be added more academic resources, supporting and rewarding back. The consultant and expert teamwork are very important. Nevertheless, the administrators also must have the knowledge management system at school, give more attention to teamwork and finally continuing follow evaluation and consult.

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะทั้งโลก (Global) หรือที่เรียกว่ากระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งมีบทบาทต่อเศรษฐกิจและสังคมโลกเพิ่มขึ้น จะเห็นได้จากการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ของประเทศต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้นทั้งในด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การค้า การเงิน และการลงทุนระหว่างประเทศ การผลิต เทคโนโลยี ความรู้ ค่านิยม และวัฒนธรรม ท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ทำให้เกิดสังคมแบบใหม่ที่เรียกกันว่า สังคมสารสนเทศ (Information society) และสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge society) (พรธิดา วิเชียรปัญญา, 2547) คุณลักษณะขององค์การยุคใหม่ในการปรับองค์การให้ทันโลกควรเป็นองค์การที่แสวงหาโอกาสในการบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ ซึ่งการปรับระบบขององค์การต้องพัฒนาระบบการบริหารให้องค์การขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้เต็มศักยภาพ (วิโรจน์ สารรัตน์, 2548)

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 11 กำหนดให้ ส่วนราชการมีหน้าที่ในการพัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้องรวดเร็วและเหมาะสมต่อสถานการณ์ ต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์ และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการในสังกัดให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2546) และในแผนพัฒนาระบบราชการปี พ.ศ. 2549-2552 ได้เน้นยุทธศาสตร์การจัดการความรู้ให้บุคลากรในโรงเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ ถ่ายทอดและสร้างองค์ความรู้ใหม่รวมทั้งการจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548)

ในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร ได้นำระบบการจัดการความรู้ (Knowledge management) ซึ่งเป็นระบบการจัดการที่สามารถกำหนดขึ้น ไปปฏิบัติอย่างเป็น

รูปธรรม โดยในปีงบประมาณ 2548 ได้จัดตั้งโครงการนำร่องการจัดการความรู้ โดยจัดตั้งศูนย์การจัดการความรู้ (Knowledge management center) ใน 8 สำนักงานเขตพื้นที่ และในปีงบประมาณ 2549 ได้กำหนดให้ทุกเขตพื้นที่การศึกษาต้องมีศูนย์การจัดการความรู้ตามรูปแบบที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด วิจารณ์ พานิช (2548) ได้กล่าวว่า การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายซึ่งมักเป็นเป้าหมายที่ยากและซับซ้อน การจัดการความรู้เป็นการดำเนินการเพื่อให้การปฏิบัติงานมีการประยุกต์ใช้ความรู้อย่างเข้มข้นและทำให้งานมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น

โรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคมเป็นโรงเรียนประจำอำเภอ โรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน โรงเรียนผู้นำการเปลี่ยนแปลงประเภท 1 โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โรงเรียนรู้ทันป้องกันความเสี่ยง และเป็นศูนย์พัฒนาวิชาการกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนมีความคาดหวังว่า โรงเรียนจะสามารถพัฒนาบุตรหลานให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีสุขภาพกาย แข็งแรง มีสุขภาพจิตดี มีความรู้ดี ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข มีความภาคภูมิใจในประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น โรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคมได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการความรู้ในองค์กร จะเห็นได้จาก โรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคมได้มีนโยบายเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนมากมายเช่น โครงการอบรมพัฒนาครู กิจกรรมแข่งขันทักษะทางวิชาการ และจัดนิทรรศการทางวิชาการ ปีละ 1 ครั้ง โดย แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้จะคัดเลือกผลงานครูที่เป็น Best practice มานำเสนอโดยมีการเชิญผู้ปกครอง ชุมชน และโรงเรียนในเขตพื้นที่มาเข้าร่วมนิทรรศการ ซึ่งในแต่ละปีการศึกษา ได้มีกิจกรรม และองค์ความรู้ใหม่เกิดขึ้นมากมาย แต่ความรู้ที่เกิดขึ้นยังอยู่ในตัวบุคคลหรือในกลุ่มสาระนั้นๆ ยังไม่มีการจัดเก็บไว้เป็นระบบของส่วนกลาง ครูแต่ละคนไม่สามารถดึงความรู้ต่างๆ มาใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ (ฝ่ายแผนและพัฒนา โรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม, 2551) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ปรากฏการณ์ปัจจุบัน และ

ปัญหาอุปสรรคการจัดการความรู้ในโรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เพื่อหาแนวทางในการดำเนินการจัดการความรู้ในโรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพงาน พัฒนาคณะ พัฒนาฐานความรู้ อันจะส่งผลให้โรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคมได้พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามความคาดหวังของผู้ปกครองและชุมชน โดยใช้ตัวแบบการจัดการความรู้ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นเอง เพื่อให้มีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม ที่มีลักษณะ 7 ลักษณะดังนี้ 1) การกำหนดเป้าหมายความรู้ 2) การสร้างและค้นหาความรู้ 3) การจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ 4) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การยกระดับความรู้ และ 7) การนำความรู้ไปใช้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ปัจจุบันของการจัดการความรู้ในโรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของการจัดการความรู้ในโรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของการจัดการความรู้ในโรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

คำถามเพื่อการวิจัย

การจัดการความรู้ในโรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีลักษณะอย่างไร มีปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะอะไรบ้าง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารายกรณี (Case study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ของการจัดการความรู้ในโรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผู้วิจัยขอเสนอวิธีดำเนินการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การเลือกกรณีศึกษา

ผู้วิจัยได้เลือกโรงเรียนโดยศึกษาประวัติและภูมิหลังการดำเนินการของโรงเรียน ตลอดจนรับคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งโรงเรียนที่เลือกเป็นกรณีศึกษามีลักษณะพิเศษดังนี้ โรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน โรงเรียนผู้นำการเปลี่ยนแปลงประเภท 1 โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โรงเรียนรู้ทันป้องกันความเสี่ยง และเป็นศูนย์พัฒนาวิชาการกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาในแต่ละปีโรงเรียนได้สร้างผลงานและชื่อเสียงมากมาย เช่น รางวัลผู้บริหารดีเด่นประจำปีการศึกษา 2552 รางวัลเยาวชนดีเด่นแห่งชาติสาขาคุณธรรมและจริยธรรมประจำปี 2550 รางวัลเยาวชนดีเด่นแห่งชาติ สาขาวิชาการประจำปี 2551 นักเรียนรางวัลพระราชทานระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประจำปี 2550 และนักเรียนรางวัลพระราชทานระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปี 2550 เป็นต้น

ขั้นที่ 2 วิธีดำเนินการ

1) **ด้านกลุ่มเป้าหมาย** ในการวิจัยครั้งนี้ใช้หน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of analysis) คือ โรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

2) **ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants)** คือ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่กำลังปฏิบัติงานอยู่จริง ประจำปีการศึกษา 2552 รวมทั้งสิ้น 73 คน โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามปลายเปิด ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่กำลังปฏิบัติงานอยู่จริง ประจำปีการศึกษา 2552 จำนวน 62 คน กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และรองประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำลังปฏิบัติงานอยู่จริง ประจำปีการศึกษา 2552 จำนวน 11 คน

ขั้นที่ 3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพ

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสอบถามชนิดปลายเปิด แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบบันทึกการสังเกต และการศึกษาเอกสาร

1. การสร้างเครื่องมือวิจัย

1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วดำเนินการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยยึดองค์ประกอบของคำถามเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ในโรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม ดังนี้ (1) การกำหนดเป้าหมายความรู้ (2) การสร้าง และค้นหาความรู้ (3) การจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ (4) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (5) การเข้าถึงความรู้ (6) การยกระดับความรู้ และ (7) การนำความรู้ไปใช้

2) สร้างเครื่องมือวิจัยฉบับร่างแล้ว เสนอร่างเครื่องมือวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

3) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือวิจัย ตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4) นำเครื่องมือวิจัยที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้กับโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกันกับโรงเรียนที่จะเก็บข้อมูลจริง

5) จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลจริง

2. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

โดยการนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงในเนื้อหา (Content validity) ความเหมาะสมของภาษา (Wording) รูปแบบของเครื่องมือการวิจัย (Format) และความสมบูรณ์ของคำชี้แจง และตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือโดยการนำแบบสอบถามปลายเปิด แบบสัมภาษณ์แบบสังเกต และแบบบันทึกภาคสนามไปทดลองใช้กับโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกันกับโรงเรียนที่จะเก็บข้อมูลจริง

ขั้นที่ 4 การเก็บข้อมูลภาคสนาม

1) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามตารางปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ นอกจากนั้นยังใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation observation) และแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - participation observation) ในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และการศึกษาจากเอกสาร มีการจดบันทึกข้อมูล บันทึกเสียงจากการสัมภาษณ์ บันทึกภาพถ่ายสถานที่ ป้ายกิจกรรม และร่องรอยการทำงานอื่น ๆ

2) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลที่รวบรวมได้มีความเที่ยงและมีความตรง ที่เรียกว่า การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล โดยพิจารณาแหล่งเวลา สถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน ว่าถ้าข้อมูลต่างเวลากัน ข้อมูลต่างสถานที่กัน และผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลนั้นจะเหมือนเดิมหรือไม่ ส่วนการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างกันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น การใช้แบบสอบถามปลายเปิด การสังเกต การสัมภาษณ์ และการศึกษาเอกสาร

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก แบบสอบถามปลายเปิด การสัมภาษณ์ การสังเกต การศึกษาเอกสารและการจดบันทึกข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ และสรุปเป็นความเรียง ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกต การศึกษาเอกสารและการจดบันทึกข้อมูลภาคสนาม นำมาตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า และวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามกรอบแนวคิดของการวิจัย แล้วนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

สรุปผลการวิจัย

1) ปรากฏการณ์ปัจจุบันของการจัดการความรู้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏการณ์ปัจจุบันของการจัดการความรู้ในโรงเรียนห้วยเม็กวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยภาพรวมทั้ง 7 ลักษณะ คือ การกำหนดเป้าหมายความรู้ การสร้างและค้นหาความรู้ การจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ การเข้าถึงความรู้ การยกระดับความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ โดยการสัมภาษณ์ การบันทึกภาคสนาม การสังเกต การศึกษาเอกสาร และจากแบบสอบถามปลายเปิด พบว่า **การกำหนดเป้าหมายความรู้** บุคลากรในโรงเรียนได้มีการกำหนดเป้าหมายความรู้ โดยยึดตามแนวนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นหลัก แล้วถือเป็นแนวปฏิบัติที่บุคลากรทุกคนในโรงเรียนต้องเรียนรู้ร่วมกัน มีตัวชี้วัดและโครงการอบรมพัฒนาครูในแผนปฏิบัติการประจำปี วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน วิเคราะห์หลักสูตรและหน่วยการเรียนรู้ เพื่อจัดทำผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในแต่ละรายวิชา ตั้งจุดมุ่งหมายในเรื่องที่ต้องการสอนร่วมกันในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศึกษาแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น รวมกลุ่มย่อย กำหนดเป้าหมายของเรื่องที่ยากรู้ร่วมกัน เป็นพิเศษ เช่น การทำวิจัยในชั้นเรียน และการสร้างสื่อนวัตกรรม **การสร้างและค้นหาความรู้** โดยโรงเรียนได้จัดทำโครงการพัฒนาบุคลากรและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี ส่งครูเข้าร่วมอบรมสัมมนาเชิงวิทยากรมาให้ความรู้ สืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ศึกษาจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อ่านหนังสือคู่มือและสิ่งพิมพ์ต่างๆ สอบถามจากผู้รู้ ศึกษาจากผู้ประสบความสำเร็จ แล้วมีการนำความรู้นั้นมาหลอมรวมเป็นองค์ความรู้ใหม่ เพื่อปรับให้เข้ากับเนื้อหาวิชาที่สอนและสอดแทรกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน **การจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ** บุคลากรส่วนใหญ่จะเก็บข้อมูลในคอมพิวเตอร์ ในเว็บไซต์ของโรงเรียน ทำเป็นแผ่นซีดี จัดทำเป็นรูปเล่ม แล้วลงทะเบียนเป็นสื่อการสอน จัดทำเป็นใบความรู้ หนังสืออ่านเพิ่มเติม บทเรียนสำเร็จรูป หนังสือส่งเสริมการอ่าน รวบรวม

เอกสารจากการเรียนรู้ไว้ในแฟ้มส่วนตัวของแต่ละคน แล้วจัดทำเป็นแฟ้มสะสมผลงาน และรวบรวมสรุปเป็น รายงานการปฏิบัติงาน การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ พบว่าบุคลากรได้มีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ โดยการ นำความรู้ที่ได้รับมา แจ้งในที่ประชุม เล่าสู่กันฟัง และ แสดง ความคิด เห็นร่วมกัน ในกลุ่ม สาระ การประชาสัมพันธ์ จัดทำป้ายนิเทศ สำนเนาเอกสารแจก การนิเทศติดตามภายในกลุ่มสาระและนอกกลุ่มสาระ ประชุมสรุปผลการปฏิบัติงานสัมภาคเรียน ทำวารสาร และมีเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการจัดนิทรรศการ ทางวิชาการของแต่ละกลุ่มสาระ การเข้าถึงความรู้ พบว่าบุคลากรได้มีการเข้าถึงและนำเอาความรู้ออกมาใช้ โดย ดึงเอาข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ต ดึงเอาจากข้อมูลที่เก็บไว้ในแผ่นซีดี นำเอามาจากเอกสารสื่อ นวัตกรรม จากใบความรู้และใบงานที่จัดเตรียมไว้ การยกระดับความรู้ พบว่า บุคลากรในโรงเรียนได้ยกระดับความรู้โดย ต่อยอดความรู้ในรายวิชาของตนเอง เข้าอบรม พัฒนา และศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม มีการจัดนิทรรศการเผยแพร่ ความรู้ การทำวิจัยในชั้นเรียน พัฒนาผลสัมฤทธิ์ของ นักเรียน เขียนรายงานทางวิชาการ แข่งขันทักษะทาง วิชาการ นำมาบูรณาการออกแบบกิจกรรมการเรียน การสอน ผักผ่อนให้นักเรียนปฏิบัติจริงจนเกิดความชำนาญ และพัฒนาเป็นผลงานวิชาการ การนำความรู้ไปใช้ พบว่า บุคลากรได้นำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง และวิชาชีพ พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน เป็น แหล่งข้อมูล เผยแพร่ความรู้ให้บุคคลภายนอก แก้ปัญหา นักเรียน พัฒนาตนเอง พัฒนานวัตกรรม พัฒนาการเรียน การสอน ออกแบบและพัฒนาแผนการเรียนรู้ นำไปใช้ในการ แก้ปัญหาการเรียนการสอนและใช้ในชีวิตประจำวัน พัฒนาเป็นผลงานทางวิชาการ และพัฒนาสถานศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

2) ปัญหาอุปสรรคของการจัดการความรู้

ผลการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคของการจัดการความรู้ ในโรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาภาคพื้นดิน เขต 2 โดยภาพรวมทั้ง 7 ลักษณะ คือ การกำหนดเป้าหมายความรู้ การสร้างและค้นหาความรู้ การจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ การแบ่งปันแลกเปลี่ยน

ความรู้ การเข้าถึงความรู้ การยกระดับความรู้ และการนำ ความรู้ไปใช้ โดยการสัมภาษณ์ และจากแบบสอบถาม ปลายเปิด พบว่า การกำหนดเป้าหมายความรู้ มีปัญหา อุปสรรคคือ ครูบางคนไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง ครูไม่ให้ความร่วมมือทุกคน ขาดการวางแผนที่ดี มีเวลาจำกัด และเป้าหมายกว้างเกินไป การสร้างและค้นหาความรู้ มีปัญหาอุปสรรค คือ หนังสือคู่มือในห้องสมุดไม่เพียงพอ จำนวนคอมพิวเตอร์ในกลุ่มสาระมีน้อย ไม่เพียงพอ กับบุคลากร ขาดความรู้ความเข้าใจ อินเทอร์เน็ต มีความ ล่าช้าไม่มีการจัดทำคู่มือ ภาระงานมากเกินไป มีเวลาใน การสืบค้นจำกัด และครูไม่ลงมือปฏิบัติจริงๆ การจัดเก็บ ความรู้ให้เป็นระบบ ปัญหาอุปสรรคคือ ครูบางคนไม่ให้ความร่วมมือ ไม่มีระบบการจัดการที่ดี ไม่มีวิธีการที่ ชัดเจนและเป็นระบบ ตูเก็บเอกสาร และวัสดุอุปกรณ์ ไม่เพียงพอ ขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดทักษะ ในการจัดเก็บความรู้ ให้เป็นระบบ การแบ่งปันแลกเปลี่ยน ความรู้ ที่พบ คือ ครูบางคนไม่ให้ความร่วมมือ ไม่ได้ข้อมูล จากครูทุกคน ไม่มีระบบการจัดการที่ดี ไม่มีการนิเทศ ติดตามอย่างต่อเนื่อง และขาดทีมงานที่กระตือรือร้น การเข้าถึงความรู้ที่พบ คือ ครูไม่ค่อยเอาความรู้ออกมาใช้ และจำนวนอินเทอร์เน็ตและเครื่องพิมพ์ไม่เพียงพอ กับบุคลากรในกลุ่มสาระ บางครั้งอินเทอร์เน็ตล่าช้า การยกระดับความรู้ ที่พบคือครูยังขาดความรู้ความเข้าใจ ครูไม่ให้ความสำคัญ และไม่มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ ในด้านนี้โดยตรง ขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดทักษะ ขาดความรู้ในการพัฒนาผลงาน แหล่งค้นคว้าไม่หลากหลาย ขาดงบประมาณสนับสนุน ขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญ เฉพาะด้าน ขาดความรู้และแนวทางในการจัดการความรู้ ไม่มีผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษา ขาดการนิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างต่อเนื่อง และขาดขวัญกำลังใจ และการนำความรู้ ไปใช้ พบว่าครูไม่ค่อยเอาความรู้ออกมาใช้

3) ข้อเสนอแนะของการจัดการความรู้

ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของการจัดการความรู้ ในโรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาภาคพื้นดิน เขต 2 โดยภาพรวมทั้ง 7 ลักษณะ คือ การกำหนดเป้าหมายความรู้ การสร้างและค้นหาความรู้ การจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ การแบ่งปันแลกเปลี่ยน

ความรู้ การเข้าถึงความรู้ การยกระดับความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ โดยการสัมภาษณ์ และจากแบบสอบถาม ปลายเปิด พบว่า ควรเพิ่มแหล่งค้นคว้าให้หลากหลาย ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนและให้ขวัญกำลังใจ ควรมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคอยให้คำปรึกษา ควรมีระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดการความรู้ในโรงเรียน ควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ให้กับบุคลากร ผู้บริหารควรสร้างความตระหนัก ให้ครูเห็นความสำคัญ ควรมีคณะทำงานที่คอยติดตามและประเมินผลรวมทั้งการให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง

การอภิปรายผล

1) ปรากฏการณ์ปัจจุบันของการจัดการความรู้

ด้านการกำหนดเป้าหมายความรู้ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีตัวชี้วัดและจัดทำโครงการอบรมพัฒนาครูไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี ได้นานโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดมาปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย มีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน และตั้งจุดมุ่งหมายในเรื่องที่ต้องการรู้และเรื่องที่จะสอนร่วมกัน จากผลการวิจัยดังกล่าว แสดงว่าโรงเรียนได้เห็นความสำคัญ และมีการดำเนินงานเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายความรู้ที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และวิสัยทัศน์ของโรงเรียน เหตุที่เป็นเช่นนั้นเพราะการจัดการความรู้ในสถานศึกษาถือเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และในส่วนของสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้ทุกเขตพื้นที่การศึกษาต้องมีศูนย์การจัดการความรู้ตามรูปแบบที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) ในส่วนของการกำหนดเป้าหมายว่า ต้องมีความชัดเจนว่าต้องการบรรลุผลงานอะไร และต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจขององค์กร และสถาบันพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา (2548) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาควรประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย (Desired state) หรือความต้องการในการจัดการความรู้เพื่อตอบคำถาม

ว่า จะจัดการความรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในเรื่องใด และจะทำให้ใครเป็นผู้ได้รับประโยชน์ในการจัดการความรู้นั้น และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตน์ เทียงตรง (2548) ที่พบว่า ด้านการกำหนดเป้าหมายโรงเรียนได้ดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ที่อาศัยวิสัยทัศน์ของโรงเรียนเป็นตัวกำหนดกิจกรรมงานและโครงการทุกด้านมุ่งสู่ความเป็นเลิศของผู้เรียน และ เชื้อชาติ ไชยโวหาร (2548) ที่พบว่า ด้านการสร้างวิสัยทัศน์สั้น กระชับ ชัดเจน และกระตุ้นให้บุคลากรมุ่งอนาคต วิสัยทัศน์ พันธกิจ มีความสอดคล้องกัน ครูได้รับการอบรมให้มีความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ มีวัฒนธรรม การเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งครูและผู้เรียนเกิดความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถานศึกษา ศูนย์พัฒนาวิชาการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ และทันต่อความเปลี่ยนแปลง ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ จากผลการวิจัยพบว่า บุคลากรได้มีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ โดยการนำความรู้ที่ได้จากการอบรมมาแจ้งในที่ประชุม เล่าสู่กันฟังและแสดงความคิดเห็นร่วมกันในกลุ่มสาระ การประชาสัมพันธ์ จัดทำป้ายนิเทศ สำเนาเอกสารแจก มีการนิเทศติดตามภายในกลุ่มสาระและนอกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ประชุมสรุปผลการปฏิบัติงานสิ้นภาคเรียน จัดทำวารสารโรงเรียนเพื่อนำเสนอผลงานของคณะครูและนักเรียนตลอดปีการศึกษา จัดนิทรรศการและสื่อสารผ่านเว็บไซต์ของโรงเรียน จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงว่า โรงเรียนได้ส่งเสริมให้บุคลากรมีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ที่หลากหลาย เช่น มีเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการจัดนิทรรศการทางวิชาการ จัดทำเว็บไซต์ของโรงเรียนเพื่อใช้ในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่ง วิจารณ์ พานิช (2548) กล่าวว่า การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ทำได้หลายวิธีการ โดยกรณีเป็น Explicit knowledge อาจจัดทำเป็นเอกสาร ฐานความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือกรณีเป็น Tacit knowledge จัดทำเป็นระบบ ทีมข้ามสายงาน กิจกรรมกลุ่มคุณภาพและนวัตกรรม ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ระบบพี่เลี้ยง การสับเปลี่ยนงาน การยืมตัว เวทีแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Epstein. (2000 อ้างถึงใน กชกร ถนอมนัม, 2549) ที่พบว่า อุปกรณ์

สื่อสารมีความสำคัญต่อการแพร่กระจายความรู้ที่ซับซ้อนมากกว่าความรู้ธรรมดาทั่วไป ในการแบ่งปันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ที่ซ่อนเร้นในตัวบุคคล การสื่อสารแบบพบปะสนทนาโดยตรงจะให้ผลดีกว่าจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ความสัมพันธ์ใกล้ชิดจะมีบทบาทสำคัญมากต่อการแพร่กระจายความรู้ การเป็นเพื่อนจะทำให้การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ได้มากกว่า การขาดความสำคัญเป็นเพื่อน บุคคลที่มีบุคลิกภาพเปิดเผยจะสื่อสารความรู้ได้ดีกว่า

2) ปัญหาอุปสรรคของการจัดการความรู้

จากผลการวิจัยปัญหาอุปสรรคของการจัดการความรู้พบว่าในภาพรวมมีปัญหาน้อย เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าปัญหาอุปสรรคของการจัดการความรู้ด้านการยกระดับความรู้มีมากที่สุดคือ ขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร และไม่มีกรณีศึกษาติดตามอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ ด้านการสร้างและค้นหาความรู้ พบปัญหาคือ แหล่งค้นคว้ามามีจำนวนจำกัด ขาดทักษะในการสืบค้นข้อมูล และอันดับที่สามคือด้านการจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ คือ ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ นอกจากนี้ ปัญหาที่พบคือ ขาดการทำงานเป็นทีม ขาดขวัญกำลังใจ และไม่มีระบบการจัดการที่ดี จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงว่า บุคลากรยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความรู้ และมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ วลัยพร วันทนา และคณะ (2548) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการจัดการความรู้ คือ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความรู้ การสนับสนุนของผู้บริหาร วัฒนธรรมองค์การ เทคโนโลยีที่รองรับการจัดการความรู้ และการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากร และนิธิพล นวลมณี (2550) พบว่าปัจจัยในองค์กรด้านผู้นำ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมของข้าราชการเกี่ยวกับการจัดการความรู้ในองค์กร ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกในด้านต่างๆ ได้แก่ การให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการจัดการความรู้ในองค์กร การสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้กระบวนการจัดการความรู้ประสบผลสำเร็จ และการเป็นตัวอย่งที่ดีเกี่ยวกับการจัดการความรู้ในองค์กร นอกจากนี้ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมของข้าราชการกรมส่งเสริม

การปกครองท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการความรู้ในองค์กร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา กลุ่มงาน ตำแหน่ง และรายได้ และ Gruber. (2000 อ้างถึงใน กษกร ฤนอมนิม, 2549) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ความรู้ร่วมกันขององค์กร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัย

1) โรงเรียนควรมีการจัดอบรม และเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ในโรงเรียน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความรู้ และขาดทักษะในการจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ

2) โรงเรียนควรมีระบบบริหารจัดการและแต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อคอยติดตามประเมินผล และคอยให้คำปรึกษา เกี่ยวกับการจัดการความรู้ในโรงเรียน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนยังไม่มีระบบการดำเนินงานที่ชัดเจน ไม่มีมาตรฐานในการดำเนินงาน บุคลากรบางส่วนยังไม่เห็นความสำคัญ และขาดการติดตามอย่างต่อเนื่อง

3) ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุน และสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการความรู้ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ครูยังขาดขวัญกำลังใจ ครูบางคนไม่ให้ความร่วมมือและขาดทีมงานที่กระตือรือร้น

4) โรงเรียนควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวกับการจัดการความรู้ให้กับบุคลากรเพื่อให้บุคลากรมีส่วนร่วม ลงมือปฏิบัติจริง และหารูปแบบการจัดการความรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยเพื่อหาปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา เพื่อผลการวิจัยจะสามารถช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปใช้ในการบริหารจัดการ และส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากร มีการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียนและสถานศึกษาต่อไป

2) ควรมีการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (R&D) เพื่อหารูปแบบการจัดการความรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กชกร ถนอมนิ่ม. (2550). **การพัฒนากิจกรรม 5 ส ด้วยการจัดการความรู้ของสำนักงานคลังจังหวัดนครสวรรค์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.** กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- เข้มชาติ ไชยโวหาร. (2548). **การจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขอนแก่น เขต 3.** รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิธิพล นวลมณี. (2550). **มุมมองของข้าราชการกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการความรู้ใน องค์กร.** รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ฝ่ายแผนและพัฒนาโรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม. (2551). **แผนปฏิบัติการประจำปี 2551.** โรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์.
- พรธิดา วิเชียรปัญญา. (2547). **การจัดการความรู้: พื้นฐานและการประยุกต์ใช้.** กรุงเทพฯ: ธรรมมลการพิมพ์.
- รัตน์ เทียงตรง. (2548). **การจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1: กรณีศึกษา โรงเรียนอนุบาลดาราภิรมย์.** รายงานการศึกษาอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิจารณ์ พานิช. (2548). **การจัดการความรู้กับการบริหารราชการแนวใหม่.** กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2548). **โรงเรียนการบริหารสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ์.
- วิสัยพร หวันทา และคณะ. (2548). **ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการความรู้: กรณีศึกษา ฝ่ายบำรุงรักษาโยธา บริษัท กฟผ. จำกัด (มหาชน).** วิทยานิพนธ์ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- _____. (2548). **โรงเรียนการบริหารสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ์.
- สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสังคม. (2548). **การจัดการความรู้.** กรุงเทพฯ: ส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ. (2548). **การจัดการองค์ความรู้ในส่วนราชการ (Knowledge management).** ค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2552, จาก http://km.opdc.go.th/web_opdc/home/view_news.php?news_id=50.
- Epstein, Lisa Dickstein. (2000). **Sharing Knowledge in Organization: How People Use Media to Commucation.** Doctoral Dissertation, The University of California, Berkley